

ÖDEME KAYDEDİCİ CİHAZLARDA HACZEDİLME İŞLEMİ

Yaşar ER
Gelirler Genel Müdürlüğü
Daire Başkanı

Ö

deme kaydedici cihaz uygulaması 1984 yılında 3100 sayılı kanunla vergi sistemimize girmiş bulunmaktadır. Ödeme kaydedici cihaz, perakende ticaretle uğraşan veya hizmet veren mükelleflerin bu faaliyetlerinin belgelendirilmesini amaçlamıştır. Bu cihazların ilk uygulama yıllarında, cihaz kullanmaktan kurtulacağını düşünen mükellef veya takip edilen alacağın daha kolay tahsilini sağlayacağını düşünen haciz daireleri tarafından başta cihazlar haczettilmekte veya edilmekteydi. Bu husus 3100 sayılı kanunda 3482 sayılı kanunla değişiklik yapılarak önlenmiştir.

3100 sayılı Kanunun 3482 sayılı Kanunla değişik 9 uncu maddesinin 3 üncü fıkrasında "kullanılan ödeme kaydedici cihazlar, ilgilinin gelir veya kurumlar vergisi mükellefiyeti sona ermedikçe haczedilemez" denilmektedir.

Buna göre, mükelleflerce kullanılan ve kamu alacağının tayinine esas olan bilgileri güvenli bir şekilde kayıt altına alan ödeme kaydedici cihazların halk arasındaki yaygın adıyla yazar kasaların ilgilinin gelir veya kurumlar vergisi mükellefiyeti sona ermediği

sürece "haczi caiz olmayan mallar" arasında sayılması ve gerek kamu alacağı, gerekse özel alacakları istinaden haczedilmemesi gerekmektedir.

Mükellefiyetin sona ermesi halinde yapılacak haciz ve icraen satış işlemlerinde ise 3100 sayılı Kanunla ilgili olarak yayımlanmış bulunan 9 Seri No.lu Genel Tebliğin 2 nci bölümündeki açıklamalar ışığında (cihazın mali hafızasında kayıtlı mali bilgiler tespit edildikten sonra) işlem yapılması gerekmektedir.

Yazar kasaların yukarıdaki madde hükmüne rağmen yanlışlıkla da olsa haczi, cihazın mali hafızasında yer alan bilgilerin silinmeyecek özellikte olması sebebiyle, gerek cihazı haczolan, gerekse bu cihazı icradan satın alan mükellefler bakımından telafisi çok zor sorunlar ortaya çıkarmakta, ayrıca haciz işlemine muhatap olan mükellefin haczolunan cihazının mali hafızasına kaydedilmiş bulunan Gelir veya Kurumlar Vergilerinin hesabında esas alınan hasılatın ve Katma Değer Vergisi tahsilatına ilişkin bilgilerin haciz işlemiyle birlikte ortadan kalkması kamu alacağını da tehlikeye düşürmektedir. Yazar kasalar bir ticari emtiadan ziyade mükellefin defter ve belgesi niteliğindedir. Dolayısıyla bir mükellefin defter ve belgesinin bir başkasına olan borcundan dolayı elinden alınması düşünülemez.

Yazar kasaların aşağıda sayılan özellikleri de bunu açıklıkla vurgulamaktadır.

— Yazar kasalar Kanunla belirlenen komisyonun görüşü alınarak Maliye ve Gümrük Bakanlığınca onaylanmakta, imalat aşamasında Bakanlığın mühürü ile tek tek mühürlendikten sonra mükelleflerin kulanımlarına tahsis edilmektedir.

— Her bir cihaz için ayrı ayrı oimak üzere, cihazın dışındaki plakete ve mali hafızaya değiştirilemeyecek biçimde kaydedilen cihaz sicil numarası bulunmakta ve her cihaz Vergi Dairesinde bu sicil numarası ile ilgili mükellef adına kayıt ve tescil edilmektedir.

— Cihazlar sicil numarası itibariyle Vergi Dairesinde hangi mükellef adına kayıt ve tescilli ise o mükellefe ilişkin mali bilgileri (satış hasılatı, tahsil edilen katma değer vergisi gibi) silinmez mali hafızasına kaydederek muhafaza altına almaktadır.

— Cihazlar Vergi Usul Kanunu'nun belge düzenine ilişkin hükümleri gereğince 3100 sayılı Kanunda yazılı esaslara göre kullanılan ve mükelleflerin ödeyecekleri vergilere ilişkin hasılatlarının güvenli bir şekilde kayıt altına alındığı ve perakende ticaretin devamı boyunca da Kanunen kullanılma mecburiyeti bulunan önemli nitelikler taşımaktadır.

— Cihazların Maliye ve Gümrük Bakanlığının belirlediği esaslar dışında, bir başkasına devri, satılması veya sair yollarla kullandırılması Kanunen mümkün bulunmamaktadır.

— Cihaz maliyetinin büyük bir kısmı Kanun gereği, Mükelleflerin Gelir ve Kurumlar Vergisine ilişkin matrahlarından indirim hakkı tanımak ve amortisman tatbikine imkan vermek suretiyle devlet tarafından karşılanmaktadır.

Bu nedenlerle, ilgili yasa hükümleri ve açıklamalar karşısında mükelleflerce kullanılan yazar kasaların;

- a - Borçlularca, icra memurlarına ilgili yasa hükmü hatırlatılarak haczedilmemesinin sağlanması,
- b - İcra memurlarınca da hiçbir şekilde haczedilmemesi gerekir.

Aksi takdirde cihazı elinden çıkan mükellefin, defter ve belgelerinin yokolmasında olduğu gibi hakkında vergi incelemesi yapılacağı ve yazar kasa kullanmamaktan dolayı ceza kesileceği, gerekli uyarıya rağmen haczi yapan memur hakkında ise yasaya muhalefet ve görevi ihmalinden dolayı işlem yapılacağı tabiidir.